

УДК 35.078

О. Г. Пухкал,
 д. держ. упр., професор, професор кафедри політичної аналітики і прогнозування,
 Національна академія державного управління при Президентові України
 І. В. Тютюнник,
 аспірант кафедри політичної аналітики і прогнозування,
 Національна академія державного управління при Президентові України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

A. Pukhkal,
 doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of Political Analysis and Forecasting Department,
 The National Academy of Public Administration, the President of Ukraine
 I. Tiutiunyk,
 graduate student of Political Analysis and Forecasting Department,
 The National Academy of Public Administration, the President of Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES OF DEFINITION THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF PUBLIC ADMINISTRATION

Стаття присвячена визначенню та науковому обґрунтуванню сутнісного змісту такого базового поняття у галузі науки "Державне управління", як публічне управління, що є одними із ключових об'єктів модернізації системи публічної влади на сучасному етапі державотворення в Україні. Досліджуються різні теоретико-методологічні підходи щодо тлумачення англomовного терміну *public administration* та його співвідношення з поняттями державного управління і публічного адміністрування.

Базуючись на аналізі різних підходів щодо розуміння сутності досліджуваного поняття у зарубіжній і вітчизняній фаховій літературі пропонується нове уточнене визначення даного терміну у широкому і вузькому значенні.

The article is devoted to scientific substantiation of the basic concepts in the field of scientific knowledge about state management — public administration, which is the important objects of the public authority's system modernization at the current process of state building in Ukraine. The different theoretical and methodological approaches to the interpretation of term of public administration and his connection with the concepts of governance and public administration analyzed.

Based on an analysis of different approaches to understanding the essence of this concept in the scientific literature author suggests adjusted interpretation of this term in the wide and narrow meaning.

Ключові слова: публічне управління, державне управління, публічне адміністрування, публічна влада, модернізація.

Key words: public administration, governance, state management, public authorities, modernization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна система державного та самоврядного управління в Україні переживає період серйозної модернізації, що обумовлена еволюцією державно-політичних чинників удосконалення механізмів суспільного розвитку, яке пов'язане з формуванням сильної держави, включаючи всі аспекти її розвитку — економічний, політичний, науковий, соціокультурний та ін. [6, с. 6]. На думку відомого політичного мислителя Ф. Фукуями, джерелом серйозних проблем, що мають пряме відношення до створення ефективного державного апарату, особливо у транзитивних державах, завжди були і є некомпетентні уряди і державний сектор загалом [16,

с. 24]. В Україні неефективність державного сектора відображається: у високому рівні корупції серед державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування; у нездатності системи управління на всіх її рівнях вчасно реагувати на очікування і потреби суспільства; у низькому рівні життя більшості населення, зневірі суспільства у можливості влади провести вдалі і такі необхідні реформи тощо. Особливо помітною на цьому тлі є низька ефективність сучасної системи публічного управління на всіх її рівнях, що потребує комплексних змін, спрямованих на формування оптимальної моделі її функціонування з точки зору досягнення основної мети публічно-управлінської діяльності — забезпечення управління суспільним розвитком, будучи при цьому максимально наближеною до задоволення потреб і запитів населення на всій території країни й на

кожному рівні її адміністративно-територіального устрою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

В Україні вже впродовж багатьох років йде мова про необхідність модернізації публічного управління на всіх його рівнях, у тому числі на регіональному, так щоб створити таку ж успішну, як в розвинених європейських країнах, модель організації публічної влади. Дана проблематика входить до кола наукових інтересів таких відомих вітчизняних фахівців, як Ю. Ковбасюк, В. Голубь [6], С. Серьогін, І. Письменний, І. Хожило [14], Н. Гончарук, Н. Нижник [11], М. Міхровська [10] та багатьох інших.

Разом з тим, у вітчизняній фаховій літературі відчутно бракує наукових розвідок, присвячених теоретичним аспектам модернізації публічного управління, зокрема зв'язуванню сутності понять і явищ тісно пов'язаних із цим процесом. Особливо необхідно вказати на існування певних методологічних і практичних труднощів, що виникають при спробах розглянути зміст поняття публічного управління, оскільки у вітчизняній науковій літературі і досі не існує узгодженої позиції щодо теоретичних засад розуміння його сутності. Необхідність такого аналізу обумовлена тим, що оцінка причин, передумов і наслідків зміни цілої парадигми організації системи публічної влади в країні можливі тільки за умови чіткого усвідомлення сутності базових понять такої модернізації.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ (МЕТИ) СТАТТІ

Метою дослідження є необхідність визначення та обґрунтування сутнісного змісту такого базового поняття у галузі знань з державного управління як публічне управління, що є одними із ключових об'єктів реформування політико-адміністративної системи на сучасному етапі державотворення в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ОБґРУНТУВАННЯ

Донедавна в Україні для позначення організуючого та регулюючого впливу політичної влади на життєдіяльність суспільства з метою його упорядкування, збереження або перетворення використовувався термін "державне управління". Зокрема, типовим визначенням даного поняття у галузі вітчизняної науки "Державне управління" є наступне: це "процес здійснення авторитарного врядування через формування та реалізацію системи державних органів виконавчої влади на всіх рівнях адміністративно-територіального поділу країни, які застосовують сукупність способів, механізмів, методів владного впливу на суспільство" [9, с. 21]. В основі визначень даного поняття, які надаються багатьма українськими науковцями, закладено класичне розуміння управління у державному секторі, що було запропоноване ще М. Вебером, де основними рисами державного управління вважається його владний характер, витоками якого є воля держави, що поширюється на все суспільство. Виходячи зі змісту найпоширеніших

дефініцій державного управління, останнє в широкому смислі являє собою діяльність держави, яка здійснює свої функції (які є по-суті формуванням та реалізацією державної політики в інтересах усього суспільства або лише окремих і найвпливовіших її частин) через систему державних органів влади.

Разом з тим, за останні роки розуміння сутності державного управління зазнало еволюції внаслідок розвитку демократії та громадянського суспільства в Україні, й у вітчизняній фаховій літературі замість державного управління все частіше стало застосовуватися поняття публічного управління, що відповідає сучасним тенденціям і практиці функціонування демократичного врядування в розвинених країнах світу. Проте встановити справжню різницю між цими концептами у науковому дискурсі виявилось не так легко. Пов'язано це в першу чергу з неадекватним перекладом англійського терміну *public administration*, що використовується в дослідженнях, присвячених аналізу теоретичних і практичних аспектів здійснення політико-управлінської діяльності національного і місцевого владного апарату в західних демократіях, на українську мову. У вітчизняній фаховій літературі термін *public administration* перекладається і як публічне управління, і як публічне адміністрування. Тому з метою уникнення плутанини в термінології доцільно спочатку з'ясувати різницю між цими поняттями.

Ми не маємо змоги в рамках даного дослідження аналізувати багатий арсенал використання цього поняття у західній науковій літературі і політичній культурі загалом, тому обмежимося найбільш розповсюдженим тлумаченням цього терміну, прийнятими за основу у міжнародній практиці управління.

Згідно з глосарієм ООН термін "*public administration*" має багато значень. За даними Програми розвитку ООН (UNDP) це поняття має два тісно пов'язаних значення. У першому випадку цей концепт розуміється як цілісний механізм реалізації влади (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління і координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі [17]. У даному випадку *public administration* можна асоціювати з державним управлінням у широкому смислі, принаймні з таким його розумінням, де основою діяльності держави (органів державної влади), визнається не лише створення умов для як найповнішої реалізації функцій держави, але й "основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами" [3, с. 157].

У другому значенні *public administration* розуміється як управління та реалізація різних урядових заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов та рішень уряду та управління, що пов'язане з наданням публічних послуг [17], тобто йдеться про виконавчо-розпорядчу діяльність органів виконавчої влади, а також інших органів (наприклад, виконавчих органів місцевого самоврядування), у частині реалізації ними виконавчо-розпорядчих функцій.

Остання дефініція часто асоціюється в українській фаховій літературі, або з державним управлінням, у вузькому його розумінні, як процесом здійснення виконавчої влади, який зумовлений головним її призначенням, а саме виконанням законів та інших правових актів державних органів, або з таким терміном, як "публічне адміністрування", що є буквальною перекладом *public administration*.

Останній теоретичний конструкт виник у процесі імплементації поняття *public administration* у науково-категоріальний апарат вітчизняної галузі науки "Державне управління" з метою розмежування різних значень досліджуваного поняття. Водночас у доробках вітчизняних дослідників поняття публічного адміністрування розкривається по різному, зокрема як: "професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду; вивчення, розробку та впровадження напрямів урядової політики" [4, с. 4] (по суті це державне управління у класичному вузькому смислі); формою реалізації публічного управління, яке здійснюють представницькі органи демократичного врядування через свої виконавчі структури [9, с. 20—21]; технічна складова врядування (управління як вироблення і реалізації публічної політики), що має здійснюватися на професійній (неполітичній) основі і чим далі, тим більше звертатиметься до залучення недержавних партнерів для спільного вирішення проблем, що постають у цій сфері управлінської діяльності [12, с. 489] тощо.

Виділення українськими фахівцями з державного управління вузького, виконавчо-розпорядчого аспекту *public administration* в окреме поняття — публічне адміністрування, на нашу думку, є хибним підходом, що заплує і переобтяжує категоріальний апарат відповідної науки; призводить до ототожнення широкого і вузького змісту публічного управління. На нашу думку, більш продуктивним є підхід, де зміст терміну "адміністрування" розкривається через поняття державного адміністрування як технологічного процесу підготовки, прийняття і здійснення управлінських рішень у сукупності методів та засобів, за допомогою яких вирішуються завдання держави та її структур різного рівня, справляється прямий, систематичний і спеціалізований вплив органів управління на основі адміністративної відповідальності за виконання рішень [2, с. 16]. Тобто за аналогією поняття публічного адміністрування можна розглядати як суто технологічно-процедурну природу управлінської діяльності публічних органів влади.

Отже, не зважаючи на існування досить широкого спектру тлумачень публічного управління у західній політичній науці і практиці, основним лейтмотивом сутнісного змісту цього поняття є управлінська діяльність влади, що спрямована на узгодження інтересів між носіями легітимної влади і суспільством (різноманітних груп інтересів). Крім того, на нашу думку, важливо підкреслити, що немає підстав ні для того, щоб ототожнювати поняття публічного адміністрування з державним управлінням, ні підмінити зміст публічного управління за рахунок такої технічної внутрішньоорганізаційної діяльності суб'єктів владних повноважень, адже це протирічить сутності управлінської діяльності (процесу), що здійснюється органами виконавчої влади та іншими носіями легітимної влади в державі. Така діяльність являє собою певного роду

суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами, тобто органами публічної влади і об'єктами управління. Іншими словами, управлінська діяльність має лише зовнішню спрямованість і розкривається як складова цілісної системи керування суспільним розвитком, що будучи сукупністю її компонентів та взаємодій між ними, завжди пов'язана із суспільством і відображає його запити в управлінні, а стан будь-якого суспільства значною мірою залежить від рівня і характеру управління, яке в свою чергу традиційно пов'язується із категорією влади.

Відтак, наступним завданням, що деталізує мету даного дослідження, повинно стати відповідь на питання, що таке публічна влада і чим вона відрізняється від державної? Очевидно, що її зміст розкривається, по-перше, через розуміння поняття "публічний", а по-друге, через систему органів, що її втілюють.

Безперечно, поняття "публічний" є більш широким ніж "державний" і ототожнюється у спеціальній літературі з такими словами як державний, суспільний, народний, загальнонародний, загальнодоступний, комунальний, відкритий, гласний тощо [5, с. 22]. Тобто мається на увазі певна якість або характер влади: суспільна, відкрита, народна, комунальна тощо.

Згідно з уявленнями деяких вітчизняних науковців [1; 13; 15 та ін.], публічна влада є такою, що втілюється не тільки у формі державної влади, але й муніципальної й охоплює усю сукупність державних органів усіх гілок влади, а також систему органів місцевого самоврядування. Дане розуміння публічної влади походить від інтерпретації ст. 5 Конституції України, в якій зазначено, що "народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування" [7]. Оскільки поняття "народ", що є вищим носієм влади в державі, асоціюється з категорією "публічний", звідси і таке розуміння публічної влади, а отже, публічного управління, яке у такому сенсі може бути витлумачено як діяльність в інтересах суспільства (народу), яка забезпечує функціонування усієї системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування та передбачає скоординовані групові рішення з розробки та реалізації державної політики.

Утім, на думку інших фахівців у галузі науки "Державне управління", поняття публічного управління має розкриватися більш вузько — через діяльність виконавчої гілки влади і адміністративного апарату, що разом з органами місцевого самоврядування становлять поняття публічної адміністрації, основними структурними елементами якої є: державні органи виконавчої влади; адміністративний апарат; виконавчі органи місцевого самоврядування [12, с. 489—490; 8]. Такий підхід, на наш погляд, є більш зваженим, оскільки дозволяє, враховуючи багатогранність та масштабність суб'єктів публічної влади (фактично всіх владних інституцій), виділити ті, що уповноважені на безпосередню виконавчу діяльність, тобто забезпечують виконання законів та інших нормативно-правових актів державних і самоврядних суб'єктів владних повноважень (уряду, парламенту, президента, представницьких органів місцевого самоврядування тощо) в суспільних інтересах. Відтак, з такої точки зору публічне управління виражається через роботу публічної адміністрації.

Ще одним важливим аспектом, що розкриває зміст публічної влади, а отже, сутнісну природу публічного управління, й на якому роблять наголос у зарубіжній фаховій літературі, а відтепер і у вітчизняній, є характер відносин між суб'єктом керування і об'єктом управління як складових елементів системи управління державою.

У сучасній демократичній організації суспільного життя, управлінський процес здійснюють окрім спеціальних інститутів держави та органів місцевого самоврядування також численні неурядові і приватні (бізнесові) організації (беруть участь в управлінні). У зв'язку з цим деякі вітчизняні науковці інтерпретують концепт публічного управління як синтез управляючого впливу та гласної (публічної) взаємодії апарату державного управління і суспільства при прийнятті важливих для суспільства (населення, соціуму) рішень, дій; як відкрити публічну сферу суспільних інтересів, в якій всі соціальні інститути, громадяни можуть виступати не лише в ролі об'єктів управління, а й суб'єктами, автономними одиницями у відносинах з органами влади та управління [6, с. 11]. Іншими словами, основна ідея публічного управління з такої позиції розкривається у формулі: управління суспільством разом із суспільством, де різного роду суспільні інституції (громадські об'єднання, релігійні організації, профспілки та інші інститути громадянського суспільства, комерційні установи, інші юридичні і приватні особи) можуть виступати партнерами публічної влади у вирішенні питань, важливих для суспільства у цілому, або для місцевого населення шляхом: соціального і державно-приватного партнерства, участі у роботі дорадчо-консультативних органів при публічних органах влади, надання пропозицій останнім через інструмент звернень, здійснення громадського контролю публічно-управлінських рішень тощо.

Отже, розуміння терміну публічного управління у вітчизняній науковій літературі вибудовується головним чином через розкриття сутності таких понять, як "публічний", "публічна влада", а також аналіз характеру взаємодії між суб'єктами керування (органами публічної влади) і об'єктами управління в сучасних умовах суспільного розвитку. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що публічне управління значним чином відрізняється від державного характером влади, керуючими суб'єктами, можливістю залучення до відповідної управлінської діяльності об'єктів управління. Відтак, ми маємо підстави розкривати досліджуване поняття у широкому і вузькому сенсі.

У широкому значенні публічне управління, на нашу думку, може розумітися як система управління суспільним розвитком, що розкривається у діяльності органів публічної влади — органів державного управління та місцевого самоврядування, — що є повністю підзвітною суспільству, і здійснює в його інтересах та за його участі скоординовані рішення з розробки та реалізації державної політики.

У вузькому сенсі публічне управління буде доцільним розкрити як виконавчо-розпорядчу за характером діяльність публічної адміністрації (виконавчих органів державної влади та виконавчих органів місцевого самоврядування), що здійснюється на професійній основі з широким залученням недержавних партнерів при

реалізації важливих для суспільства або місцевого населення рішень (надання публічних послуг, виконання законів та інших нормативних актів, які регулюють та регламентують суспільні відносини).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підводячи підсумок аналізу різних підходів щодо розуміння сутності публічного управління (public administration) у зарубіжній і вітчизняній фаховій літературі можна стверджувати, що його природа носить значно ширший характер ніж у державного управління. Публічне управління як елемент системи управління суспільним розвитком в демократичній правовій державі, істотним чином відрізняється від традиційного (бюрократичного) концепту державного управління за такими критеріями як: характер влади, що має бути демократичною, підзвітною і прозорою; керуючі суб'єкти (публічна влада у широкому смислі або публічна адміністрація у вузькому); можливість і необхідність залучення до відповідної владно-управлінської діяльності об'єктів управління — бізнес, інститути громадянського суспільства, соціально активних громадян інших недержавних акторів. Крім того, аналіз різних підходів щодо розуміння сутності публічного управління (public administration) у зарубіжній і вітчизняній фаховій літературі дозволив розкрити широке і вузьке значення досліджуваного поняття, що надає змогу сконцентрувати подальшу дослідницьку увагу на інших теоретичних і практичних аспектах модернізації публічного управління в Україні. Зокрема дана проблематика актуалізує необхідність подальших наукових досліджень, що стосуються сутності і змісту відповідних модернізаційних змін на регіональному рівні, з огляду на проголошену українською владою довгоочікувану адміністративну реформу.

Література:

1. Базарна О.В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління / О.В. Базарна / Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. — 2012. — № 1 (172). — Ч. 2. — С. 91— 97.
2. Глазунова Н.И. Система государственного управления: учебник для вузов / Н.И. Глазунова. — М.: ЮНИТИ, 2008. — 551 с.
3. Державне управління // Енциклопедія державного управління: у 8 т. — Т. 1. Теорія державного управління / Наук.-ред. колегія: В.М. Князєв, І.В. Розпутенко та ін. — К.: НАДУ, 2011. — С. 157— 159.
4. Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. / За заг. ред. Н.М. Мельтюхової. — К.: НАДУ, 2010. — 28 с.
5. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки / О. Кілієвич. — К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2003. — 510 с.
6. Ковбасюк Ю.В. Модернізація державного управління та децентралізація влади в контексті реалізації реформи "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава": навч.-метод. матеріали / Ю.В. Ковбасюк, В.В. Голубь. — К.: НАДУ, 2013. — 56 с.

7. Конституція України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/page>

8. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні (Проект ЦППР) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pravo.org.ua/files/stat/Concept_public_administration.pdf

9. Мартиненко В.М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики / В.М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика: Зб. наук. праць. — Х.: Вид-во "ДокНаукаДержУпр", 2010. — № 1. — С. 16—22.

10. Міхровська М.С. Адміністративна реформа в Україні: аналіз, періодизація та перспективи / М.С. Міхровська // Адміністративне право і процес. — 2014 — № 4 (10). — С. 16—30.

11. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток / За заг. ред. А.В. Толстоухова, Н.Р. Нижник, Н.Т. Гончарук. — Д.: Монолит, 2010. — 400 с.

12. Публічне врядування і публічне адміністрування // Енциклопедія державного управління: у 8 т. — Т. 8: Публічне врядування / Наук. ред. кол.: В. С. Загорський, С.О. Телешун та ін. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. — С. 488—491.

13. Рибак А.І. Стан та перспективи реформування публічної адміністрації в Україні / А.І. Рибак // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. — К.: ВІР УАН, 2011. — Вип. 47. — С. 594—602.

14. Синергетичні засади державного управління в умовах реформ: монографія / С.М. Серьогін, І.В. Письменний, І.І. Хожило та ін. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2007. — 194 с.

15. Шаповал В.М. Категорія "Орган державної влади" в конституційній теорії і практиці / В.М. Шаповал // Ідеологія державотворення: Історія і сучасність: матеріали наук.-практ. конф. 22—23 листопада 1996 р. — К.: Генеза, 1997. — С. 178—180.

16. Фукуяма Ф. Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке: пер. с англ. / Ф. Фукуяма. — М.: АСТ: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. — 220 с.

17. Public administration [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.unpan.org/DPADM/ProductsServices/Glossary/tabid/1395/language/en-US/Default.aspx>

References:

1. Bazarna, O.V. (2012), "The concept, essence, nature of public administration and state management", *Visnyk Skhidnoukrains'koho natsional'noho universytetu im. V. Dalia*, vol. 1, pp. 91—97.

2. Glazunova, N.I. (2008), *Sistema gosudarstvennogo upravleniya* [The system of public administration], UNITI, Moscow, Russian Federation.

3. Kovbasiuk, Yu.V. and Bakumenko, V.D. (2011), "Governance", *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1, pp. 157—159.

4. Mel'tyukhova, N.M. (Eds.). (2010), *Zarubizhnyj dosvid publichnoho administruvannia* [The foreign experience of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

5. Kiliievych, O. (2003), *Anhlo-ukrains'kyj hlosarij terminiv i poniat' z analizu derzhavnoi polityky ta eko-*

nomiky [English to Ukrainian glossary of terms and concepts of public policy analysis and economics], Osnovy, Kyiv, Ukraine.

6. Kovbasiuk, Yu.V. (2013), *Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta detsentralizatsiia vlady v konteksti realizatsii reformy "Zamozhne suspil'stvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava"* [The modernization of public administration and decentralization of authority in the context of reforms "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State"], NADU, Kyiv, Ukraine.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/page> (Accessed 09 August 2015).

8. The site of Centre of Political and Legal Reforms (2012), "The concept of public administration reform in Ukraine", available at: http://www.pravo.org.ua/files/stat/Concept_public_administration.pdf (Accessed 09 August 2015).

9. Martynenko, V.M. (2010), "Democratic governance: problems of theory and practice", *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 1, pp. 16—22.

10. Mikhrovs'ka, M.S. (2014), "The administrative reform in Ukraine: analysis, periodization and perspectives", *Administratyvne pravo i protses*, vol. 4, pp. 16—30.

11. Tolstoukhov, A.V. Nyzhnyk, N.R. and Honcharuk, N.T. (Eds.) (2010), *Publichna administratsiia v Ukraini: stanovlennia ta rozvytok* [Public administration in Ukraine: formation and development], *Monolyt*, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

12. Kolodij, A.F. (2011), "Governance and public administration", *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia*, vol. 8, pp. 488—491.

13. Ribak, A.I. (2011), "Consisting and directions of public administration reform in Ukraine", *Hileia*, vol. 47, pp. 594—602.

14. Ser'ohin, S.M. (Eds.). (2007), *Synerhetychni zasady derzhavnoho upravlinnia v umovakh reform* [Synergistic principles of public administration in the conditions of reforms], DRIDU NADU, Dnipropetrovs'k, Ukraine.

15. Shapoval, V.M. (1997), "The category of "state authority" in constitutional theory and practice", *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii* [Proceedings of the scientific-practical conference], *Ideolohiia derzhavotvorenna v Ukraini: istoriia i suchasnist'* [The ideology of nation-building in Ukraine: history and modern times], V.M. Koretsky Institute of state and law of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 22—23 November 1996, pp. 178—180.

16. Fukuiama, F. (2006), *Syl'noe hosudarstvo. Upravlenye y myrovoj poriadok v XXI veke* [A strong state. Management and global order in the XXI century], АСТ МОСКВА: KhRANYTEL', Moscow, Russian Federation.

17. The official site of UN Public Administration Programs (2015), "Public administration", available at: <http://www.unpan.org/DPADM/ProductsServices/Glossary/tabid/1395/language/en-US/Default.aspx> (Accessed 09 August 2015).

Стаття надійшла до редакції 26.08.2015 р.